

Asistantoa

Saluton.

Gizonak irri egiten dio.

Asistantoa

Kuŝu sur la krampo, bonvolu.

Gizona kamilan etzaten da.

Asistantoak Gizona makilatzen hasiko da.

Gizona

*Mi jam mortis, ne? Mi diras ĉar mi
vidas anĝelon.*

Asistantoak irri egiten du.

Asistantoa

Ripozo, sinjoro.

Gizona

*Gorpu polita utzi, eh! Ze ordutan
bukatuko duzu turnoa?*

Asistantoa

Pardonu?

Gizona

Kiun foron finas vian turnon?

Asistantoa

(Irriz) Estas vi tre felica!

Gizona

Pozik egoteko motibua daukat!

Asistantoa

Eh?

Gizona

Mi havas kialon por esti feliĉa.

Asistantoa

Ah! Kiel bone.

Gizona

Aurkitu egin dut. Behar nuena aurkitu dut! (...) Mi trovis kion mi bezonis.

Asistantoak liburua hartzen dio.

Gizona

(Adeitsu) Gustora eskeiniko nizuke, baina beste bati eman behar diot.

Asistantoak liburua bueltatzen dio, lotsaturik.

Asistantoa

Pardonu.

Asistantoa joaten hasten da.

Gizona

(...) Zuk ere aurkituko duzu behar duzuna, ziur nago! Vi trovos kion vi bezonas! Estu certa!

Asistantoa

Bonvolu, ne ridu min.

Gizona

Ez nago adarra jotzen. Ni estas serioza.

Doktorea sartu da besteek ikusi gabe eta entzuten du.

Asistantoa

Signoro, mi estas asistanto. Mi ne havas vivon. Mi laboro. Una tagon, et alia tagon, et alia tagon. Mi laboro. Mi ne havas vivon, ne habas futura. Vi konprenas min?

Asistantoa Doktorea ikusten du eta larritu egiten da.

Asistantoa

Pardonu.

Asistantoa desagertzen da.

Doktorea

Vi... parolas la tutmondan lingua!

Gizona

Eh?

Doktorea

Vi trompis min. Vi parolas la...

Gizona

Ez dizut ulertzen.

Doktorea

Sufiçe! Mi vidis vin!

Gizona

Ondo da, Bai! Hizkuntza globala egiten dut! "I'm sorry, I'm very sorry!"

Doktorea

Kial li trompis min?

Gizona

Euskeraz egin, mesedez.

Doktorea

Kial? Vi parolas la tutmondan...

Gizona

Hiltzen ari naizelako!!!

Doktorea ixiltzen da.

Gizona

Fuck! Ez dut txantaia emozionala erabili behar. Forget it.

Doktorea

Nirekin jolasten ibili zara.

Gizona

May be. Ez duzu jakin nahi zergatik?

Doktorea

Ez. Beste mediku bat etortzeko eskatuko dut.

Doktorea irteten hasten da.

Gizona

Oraindik ez duzu entzun azken fabula!

Doktorea

Eta ez dut entzun nahi! Nahikoa da!

Gizona

Zure aitari buruzkoa da!

Doktorea geratzen da.

Doktorea

Zer?

21. HAMAIKAGARREN FABULA "RESPECT ETA CONSIDERATION"

Gizona

Ospitale honetan gertatu zen, duela one hundred urte. Hau bezalako gela batean, nire amona zegoen, gaixorik. Zure aita zen bere medikua.

Doktorearen aita sartzen da, eta amonaren ondora doa.

Doktoreak bere aita ikusten du eskenatokian. Hunkituta, deitzen dio.

Doktorea

Patro! Mi estas. Via filino. Patro!

Doktorearen aita ez da Doktorearen presentziag ohartzen. Gaixoari kasu egiten dio.

Doktorearen aita

(Hiri) Kiel vi estas hodiai, virino?

Amona

Same kiel hierai, doktoro.

Doktorearen aita

Vi dormis bone?

Amona

Du horoj ai tri.

Doktorearen aita

Vi aspektas bone.

Amona

Dankon.

Doktoarearen aita
Havas bongajn novajojn. La operacio iris bone.

Amona
Kiel bone!

Mutil gazte bat sartzen da.

Gizona
Ikusten duzu gelako atean dagoen gaztetxo hori?

Doktoarea
Bai.

Gizona
Neu naiz, Amona gaironik dago eta ni beldurrez.

Amona
Sartu barrura, my dear, ez geratu hor!

Mutils sartzen da.

Mutila
Hello, Granny, zer moduz?

Amona
I'm ok. Doktoareak dio ez naizela mementuz hilko! (Iruz) Itxaron beharko duzu!

Mutila
Eta noiz etorriko zara etxera?

Mutila Doktoarearen ama hor dagoela ikusten du.

Mutila
Barkatu. Zera... Pardonu.

Doktoarearen aita
Vi estas...

Mutila
La nepo de la damo.

Doktoarearen aita
Bonvenu.

Mutila
Same.

Doktoarearen aita

Kiu lingvo estas tio?

Mutila ixiltzen da.

Gizona

Ze hizkuntza zen hura galdeku zidan zure aitak.

gizona eta mutila

...baina ez nion esan.

Amona

Ez zaitetz lotsatu!

Mutila

Ez nago lotsatuta!

Doktoarearen aita

Kio estas la problema?

Gizona

Jendaurrean euskaraz egiteak lotsa ematen zidan, hori zen arazoa.

Amona

Li kontas.

Mutila

Mi ne kontas!

Gizona

Lotsa ematen zidan, bai.

Mutila

(Doktoareari) Ez nuen desberdina izan nahi. Nik normala izan nahi nuen, mundu guztia bezalakoa.

Doktoarearen aita

Ne sentu hontan. Ne graves estu malsana.

Amona

Arazoi du doktoareak. Ez duzu zertan lotsatu.

Mutila

Mi ne kontas!!! Lasu mi sola, malyuna!

Doktoarearen ama

Parolu en via lingvo. Mi satas vin aŭskultas.

Mutila

(Buruaz ezetz eginez) Ne!!! Ni ne faros tion!!!

Gizona

Gure hizkuntzan egiteko eskatu zigun. Gustatzen zitzaioala haren soinua,
baina nik ez...

Amona

Pardonu lin. Li estas tre juna...

Gizona

Amonak barkatzeko esan zion... "Gazteegia da..."

Amona

...kaj kredas ke, ĉar estas malmultaj, ni ne valoras.

Gizona

"...eta gutxiago garelako gutxiago balio dugula uste du."

Mutila

Bai, amona, ez dugu ezertarako balio.

Doktoarearen aita badao.

Gizona

Hurrengo egunetan zure aita oso okupaturik egon zen. Badakizu zertan?

Doktoea

Bai. Ni txikia nintzen, baina gogoan daukat. Bere langelan sartuta egon
zen, lan da lan, gau eta egun. Ez zitzaion molestatzea gustatzen, baina
sartu nintzen.

Doktoarearen aita testu bat buruz ikasten ari da. Kostata.

Doktoarearen aita

"Ze lü tik ji nik dei sü har bat, loe ta rik erauz te ra..."

Doktoea

Quion vi faras, papio?

Doktoarearen aita

Mi lernas kanton.

Doktoea

Kanta bat ikasten ari zela esan zidan. (Aitari) Kial?

Doktoarearen aita

Por diri adiau virino.

Doktoea

Emakume bati agur esateko. (Aitari) Eta niri ez didazu kantatuko? Ne
kantos gin al mi?

Doktoarearen aita

Mi ankau kantos al vi, iomete.

Doktoea

Niri ere kantatuko zidala, ikasi orduko.

Doktoarearen aitak bere alabari keinu xagmur bat egin eta badoa.

Gizona

Zure aitak ikasi zuen kanta hura. Eta begira nola esan zion agur nire amonari. Amonari eta bere hizkuntzari respect eta consideration erakutsi zion.

Amona mutilarekin inteten da ospitaleetik. Doktoarearen aita zai dago atarian. Eta kontuan hasten da.

Doktoarearen aita

Zelütik jirik dei sihar bat.

loetanik erauztera...

Amari bi koblen huntzeko

bontxatü nüz sinestera...

eta ez nüz segür herabe

Ana zuri kantatzera.

hain beitzira andere handi.

ümila eta ejerra.

patxo telleria

21. HEMEN ETA ORAIN

Gizonak etzanda jarraitzen du, ahul.

Doktoea erabat hunkituta dago. Kantaren azken lerroak errepikatzen ditu bere kolkora.

Doktoea

...hain beitzira andere handi,

ümila eta ejerra.

Gizona

Amonari detaile txiki horrek bizipoza eman zion. Zaharberritu zen. Luze iraun zuen bizirik. Berra hil zenetik ez nuen berriro euskeraz egin. Nire biztzatik desagertu zen guztiz. Baina bukaerara heldu eta barruan abots bat hazten joan zait, abots bat, asfaltoa bera zulatzeke gai den belartxo baten indarra duena, esaten didana...

Gizonaren arbasoak hurbiltzen dira: Aita, amona eta birraitona.

Arbasoak

Ez utzi hiltzen! Ez utzi hiltzen!

Gizona

Beranduegi, I know. Beranduegi! Baina mediku horren alaba ospitalean zegoela jakin nuenean, esperantza izpi bat piztu zitzaidan. Kasualitatea nire alde zegoen!

Doktorea

Kasualitatea...?

Gizona

(Irriz) Karbono eta nitrogerno molekula bana ospitale honetan elkartu dira, temperatura eta presio egokiarekin.

Arbasoak

Liburua! Eskeiniozu liburua.

Gizona

Bai!

Arbasoak

Hau da une egokia!

Gizona

Baietz ba!

Doktorea ez da arbasoen presentziaz ohartzen.

Doktorea

Zer?

Gizona

Ezer ez!

Gizonak gordeta daukan Kantutegi zaharra eskeintzen dio.

Gizona

Zuretzat da.

Doktoreari kostatzen zaio erreakzionatzea.

Doktorea

Nola?

Gizona

Nire ondarrerik preziatuena. Zuretzat.
Eta ez didazu eskerrik eman behar!
Zelako pagotxa, ez?

Doktorea

Baina... (...) Zertarako ematen didazu?

Gizona

Nola zertarako? Opari bat da! Opariek
ez dute azalpenik behar! Kontratu honek
ez du letra txikirik! (...) Beno... bai...
huskeria bat... Nire familiako tradizioa
ezagutzen duzu.

Doktorea

Zure hizkuntza gordetzeko eskatzen
didazu?

Gizona

Eskatu ez, eskeini!!!

Doktorea

Euskalduna izatea?

Gizona

Elebiduna.

Doktorea

Burutik jota zaude.

Gizona

I know it.

Doktorea

Zergatik egiten didazu hau?

Gizona

Survival instint.

Doktorea

Baina zergatik niri?

Gizona

Jesus!! Zenbat galdera. Nik ez nuen hainbeste azalpenik eskatu liburua eman zidatenean!

Arbasoei oso eskasa iruditzen zaie gizonaren argudioa.

Gizona

Hizkuntzak ez dira aukeratzen. Norberaren amak ematen digu, baimenik eman gabe. Amak edo... ospitalean dagoen agure exzentrikoren batek.

Doktorea

Eman arrazoi bat. Eman zentzuzko arrazoi bakarra nik "opari" hau onartzeko.

Gizona

Arrazoi bat...?

Doktorea

Bai, arrazoi bat.

Gizonak arbasoei begiratzen die, laguntza eske, baina hauek bere eginkizuna dela adierazten diote.

Gizona

Nire "produktoa" saltzeko eskatzen didazu. Zer nahi duzu esatea? Mundu gris hontan kolorea izateko aukera eskeintzen dizudala? Desberdina izatearen xarma? Ondare kultural bat gordetzearen garrantzia? Hitzak... Hemen kontu bakarra dago. Gogorik duzu? Nai ala ez.

Doktorea

Gogo? Hara... Mundu liluragarri bat erakutsi didazu. Nahasia, eroa, bizitzaz beterikoa.

Arbasoek ilusioz erreakzionatzen dute.

Doktorea

Baina mundu hori bukatu da.

Gizona eta Arbasoak

Ez!

Doktorea

Iragana erakargarria da, baina...

Gizona

Ez da iragana. Ni ez naiz iraganekoa!
Gero bat egon daiteke. Zuk nahi baduzu!

Doktorea

Baina hiltzera zoaz, eta ez dizut
gezurrik esan nahi. Erokeria bat da.

Gizona

Ez da...

Doktorea

Eta ez duzu eskubiderik ni errudun
sentiarazteko. Nik ez daukat inolako
zerikusirik zure mundu horrekin.
Bakarrik nire amak kanta bat kantatu
zuelako, uste zenuen nik...?

Gizona

Baina...

Arbasoak

Eustsi! Eustsi!

Gizonak amore ematen du azkenean. Arbasoei etsipenez
begiratzen die.

Gizona

Arrazoi duzu. Erokeria bat izan da.

Doktorea

Bai.

Gizona

(Irriz) Intuizioak esaten zidan
hospitale honetan aurkituko nukeela...

Doktoreak bere itzultzaile automatikoa deskonektatzen du.

Doktorea

*La intuo ne fukciis. Mi ne povas fari.
Tiu estas mia linguo, la tutmondan
linguo, mi je havas alian. Pardonu.*

Gizona

*(Arbasoei) Ikusi duzue. Ahal nuen
guztia egin dut, ahal nuen guztia.*

Doktorea

Kun kiu...?

Gizona

*(...) Tsssttt! Ez duzu entzuten? (...)
Orain agur kanta kantatuko didate.*

Arbasoak

*Zu bezelako hurrek
lo egin dezaten,
ilargia hasi da
zerua pintatzen.
Txoriak lotan daude
hagitz da berandu,
ilargiak erreka
erdia edan du.*

Gizona hiltzen da.

Doktorea hunkituta dago.

Doktorea

Preparu la korpon!

*Doktoreak azken begirada ematen dio gizonari eta
badoa.*

Asistantoa sartzen da.

Gorpua atontzen hasten da.

Halako batean, liburua ikusten du. Lehen ikusi duen liburu bera. Ikusi nahi du. Albo batera eta bestera begiratzen du, badaezpada ere. Azkenean hartu eta bazter batera doa.

Liburua irekitzen du.

Musika entzuten hasten da.

Asistantoa

Hiru milagarrenean,
 apirilak bostean,
 euskarak iraun zuen bizirik
 ospitale batean.
 Ez da patua, ez asturua,
 ez da mirakulua,
 baizik irauteko gogoa,
 bizitzeko amorrua.

Gizona (Off)

Ondo egina, laztana!

Asistantoa

Nola?

Gizona (Off)

Casuality ederra izan da zu aurkitzea,
 laztana!

Denak

Bertze jendek uste zuten
 dessagertuko zela,
 orai guk dugu porogatu
 engainatu zirela.
 Ez dago ixila, ez dago hila,
 gogoratu dadila:
 Geroan biziko da euskara
 ehun urte edo mila.

patxo telleria